

Research Paper

Designing the pattern for legal development of Iranian sports

Aboozar Soori^{1*}, Mehr Ali Hematinejad², Noshin Benar³

Received: Jul 2, 2020

Accepted: Jan 2, 2021

Abstract

Objective: The purpose of this research was designing the pattern for the legal development of Iranian sports.

Methodology: The research in terms of applied purpose, is descriptive-correlation. Research statistical population are all sports law experts, including university professors, specialists and legal experts, managers of executive and governmental sports organizations, heads of disciplinary committees, heads of general courts and all those involved in sports law research. Statistical samples were selected using snowball method (220 people). For gathering data was used research-made questionnaire and content validity of questionnaire was confirmed by experts (n=9). Al, ,,, ,,, ,iii iii i ii ii iii ii ii ii i icccc ccc caaa aaaa a)))) ddd ddd iii ii reliability. For analyze data and investigating model fitting has been used structural equation modeling in PLS3-SPSS24 software.

Results: The results indicated that the dimensions of education and legal empowerment in sports (0/677), scientific affairs and legal research in sports (0/438), legal culture in sports (0/415) and legal supervision and inspection in sports (0/192) had a significant effect on legal development in sports. Also, the effect of program components and legal documents in sports (0/179), profession and legal role in sports (0/308), trade rights in sports (0/624), intellectual property rights in sports (0/459), structure And the legal institution in sports (0/183), the contract and legal registration in sports (0/259), the rules of deterrence and punishment in sports (0/229) and the rules of protection in sports (0/183) have a direct and significant role in Explain the legal enforcement system in sports.

Conclusion: Generally in, based on the model, it can be said that legal development in sports in Iran, relying on the legal system of exercise in sports and depending on the educational, scientific, cultural, and empowering factors of the human resources, it can lead to the desired consequences of legal development in sports.

Keywords: Sports Law, Sports Development, Legal Dimensions in Sports, Civil Liability

1 .Ph.D. in Sports Management, Gilan University, Guilan, Iran, 2. Professor of Guilan University, Guilan, Iran, 3. Associate Professor of Guilan University, Guilan, Iran.

* Corresponding Author Email: abozar.sori@gmail.com

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

Considering the large number of users of sports and the need to protect their rights in all dimensions, the disregard and lack of attention of legal and sports experts to the interdisciplinary topic of "sports rights" can cause harm to the entire sports system of the country. Brought to fruition despite this, the problems in the field of development of sports rights are very high. Most of the past researches were focused on investigating the role, responsibility and legal awareness of athletes, managers and organizers of sports competitions (Foroughi, 2006; Baniyan & Kashif, 2015 & Partington, 2016) and on the development and expansion of all aspects of sports rights at the level of society and organizations. And the activists are paid less. Identifying the dimensions and presenting the legal development model of sports in Iran can help institutionalize sports rights in the country. The meaning of institutionalization in this research is the development, expansion and establishment of all aspects of legal development in sports at the level of society, organizations and activists. Based on this, the purpose of this research is to design a model of legal development in sports in the country.

Methodology

The current research is applied in terms of purpose and descriptive-correlation in terms of nature; which has been done in the field. The statistical population of the research consisted of all sports law experts, including university professors, legal specialists and experts, managers of executive and government sports organizations, heads of the disciplinary committee, heads of the general court and those who were active in the field of sports law research. The statistical sample was estimated to be 10 to 20 times the dimensions drawn in the conceptual model based on the sufficient number for modeling in PLS software (225 people). The method of distribution and sampling was in the form of snowball according to the experiences and expertise of people in the field of sports law. The main tool of the research was a researcher-made questionnaire, which was compiled based on two stages of library study and interview. A systematic and structured library study was conducted based on basic research questions and using scientific sources (books, articles), media sources and executive documents of legal and sports organizations of the country. The semi-directed exploratory interview was conducted with experts in the field of sports law in the country (9 people). Library study and interviews were used to identify components and variables, complete the theoretical framework, design a conceptual model, and construct a questionnaire. The research questionnaire included 15 dimensions and 76 items, and the Likert scale (five-value scale) was used to measure its items. Also, the present questionnaire was designed in a reflective manner; In this study, Cronbach's alpha coefficients were calculated using SPSS version 24 software, and the reliability of the questionnaire was 0.901 (table 2). Then the reliability and validity of the structure was confirmed in the steps reported in the findings

Section using SmartPLS software. In order to analyze the findings, the structural equation modeling method was used in the two parts of the first and second order confirmatory factor analysis of the three variables structure and path analysis between them. SmartPLS software was used due to the non-normality of the distribution of most research variables (the results of the Kolmogorov-Smirnov test) and the small size of the research sample.

Results

The research findings were examined and analyzed in two descriptive and inferential sections. In the descriptive part, some demographic characteristics of the research subjects were investigated. The results of the Kolmogorov-Smirnov test showed that the distribution of all the data is non-normal, so the structural equation model method using PLS software should be used to check the relationship of the statistical hypotheses. To measure the fit of the measurement model; Index reliability, convergent validity and divergent validity were used. All variables had a Cronbach's alpha value above 0.70 and composite reliability above 0.80, which indicates that the model has adequate reliability (both in terms of Cronbach's alpha and composite reliability).

Based on the results of the findings, it was found that in the field of the legal executive system in sports, programmatic and legal document components in sports (0.179), legal profession and role in sports (0.308), commercial law in sports (0.624), legal intellectual property in sports (0.459), legal structure and institution in sports (0.183), contract and legal registration in sports (0.259), preventive and punitive laws in sports (0.229) and protective laws in Sports (0.183) had a direct and significant role in explaining the legal executive system in sports. Also, the effect of the legal executive system in sports on the components of legal culture in sports, legal supervision and inspection in sports, legal education and empowerment in sports and scientific affairs and legal research in sports was positive, direct and significant, so that respectively 67.0, 0.59, 0.48 and 0.43 percent of its changes are explained. Based on the path analysis, it was determined that in the field of legal development of sports, the components of legal training and empowerment in sports (0.677), scientific affairs and legal research in sports (0.438), legal culture in sports (0.415) and supervision and inspection Legal in sports (0.192) has a significant role in explaining the development of legal in sports. In the path analysis, it was also found that the variable of legal development in sports has a positive, direct and significant effect on the consequences of legal development of sports and explains about 70% of it.

Discussion and Conclusion

In the dimension of the legal enforcement system in sports, the components of commercial law, intellectual property rights, profession and legal role, contract

and legal registration, preventive and punitive laws, legal structure and institution, protective and programmatic laws and legal documents in sports in a meaningful way explaining this were agents. Considering that in the legal environment of sports, legal and civil laws are used in the country, but the dispersion and ambiguity of these laws, the absence of comprehensive and transparent laws and regulations, the absence of special courts and hearing institutions, the absence or inadequacy Codified disciplinary regulations as well as the lack of compliance of internal sports regulations with international laws and regulations are among the obstacles to development in the executive system and legal development in sports. On this basis, it is necessary to take the necessary measures to increase the institutions and hearing authorities, to establish special courts for quick handling of sports claims, to establish hearing institutions with appropriate legal composition and to use expert experts for various sports fields, to establish and strengthen the dispute resolution institution. In sports, as well as the timely investigation and application of the law in the relevant courts regarding the violations committed in sports environments and strengthening and creating the mechanisms of civil, trade union and judicial supervision of sports rights. Epstein (2007) & Yazdan Panah (2020) emphasized that due to the complexity and ambiguity in the rules and regulations, it is very necessary to analyze the sports rules and match the internal sports regulations with the international rules and regulations. Also, Lundstrom & Stevenson (2001) consider factors such as clear laws and regulations, correct tax policies, simplification of administrative procedures, financial support and lending to be effective in facilitating and developing sports businesses.

Another influential factor in legal development in sports is education and empowerment, scientific affairs and legal research in sports. Human power should be considered as one of the most important dimensions in legal development in sports. The low level of legal knowledge of sports activists, the lack of human resources specializing in sports law, and the lack of familiarity of people involved in sports with sports contracts cause negligence in assigned responsibilities. Sports coaches, physical education teachers, experts, sports lawyers, sports legal advisors are important human resources of sports organizations. (Wong, 2010 & Findlay et al, 2012). Despite this, human power is not well known among all assets. If the efficiency and effectiveness of any organization depends to a considerable extent on the way of management, control, supervision, empowerment and correct and effective use of human resources (Shabani Moghadam, 2016) .

Nowadays, a suitable performance is not the ultimate goal of organizations, but the main goal of sustainable and continuous development. Therefore, the legal development strategies of sports should ultimately lead to sustainable development in this field. From the point of view of the people participating in the research, providing an efficient organizational legal environment in sports, standardizing laws and legal activities in sports, making the education system efficient and legal culture in sports, training and empowering the expert force, building organizational capacity for legal development in sports and integration Legal processes and programs in sports cause sustainable development in this field. Following the development and expansion of sports rights in the country, witnessing the consequences of reducing corruption and violations in the field of sports, improving the implementation guarantee of programs and goals in the field of sports, strengthening the culture and ethics in the sports community, helping to improve and moderate the effects of the economic crisis on sports. We will promote the image of the country's sports inside and outside the country.

Key words: Sports Law, Sports Development, Legal Dimensions in Sports, Civil Liability.

References

1. Baniyan Abbas, Kashif, Majid (2015). Investigating the Different Viewpoints of Female Sports Trainers in Sporting Events. Applied Research in Sport Management. Volume 2, Number 4 (8th series), pp. 79-90. [Persian].
2. Epstein, A (2007). The Fundamentals of Teaching Sports Law Willamette Sports -Law Journal.
3. Findlay, H., Corbett, R., Lech, David (2012). A Guide to Employment Contracts for Coaches. Center for Sport and Law.
4. Foroughi, Javad (2006). Evaluation of awareness and familiarity of sports coaches, teachers and sports managers of Tehran with sporting rights, Physical Education Research Institute. [Persian].
5. Lundstrom, A., & Stevenson, L. (2001). Entrepreneurship policy for the future, Vol1 of the Entrepreneurship for the Future Series. Swedish Foundation for Small Business Research, 56-133.
6. Partington, N (2016). Sports coaching and the law of negligence: implications for coaching practice, Sports Coaching Review, 6(1): 36-56.
7. Sha'bani Moghaddam, Keivan. (2016). Fundamentals of Sporting Rights, Publications Research Center of Law of the City of Science, First Edition. (Persian).
8. Wong, G (2010). Essentials of Sports Law, fourth edition, published by ABC-CLIO. www.tas-cas.org.
9. Yazdan Panah, Sara (2020), Identification and Prioritization of Barriers and Rights Science Research, No. 1, pp. 48-37. [Persian].

طراحی الگوی توسعه حقوقی ورزش ایران

ابوذر سوری^{۱*}، مهرعلی همتی نژاد^۲، نوشین بنار^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۱۲

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر طراحی الگوی توسعه حقوقی ورزش ایران بود.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از حیث ماهیت توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه خبرگان حقوق ورزشی شامل اساتید دانشگاه، متخصصان و کارشناسان حقوقی، مدیران سازمان‌های ورزشی اجرایی و دولتی، رؤسای کمیته انضباطی، رؤسای دادگاه عمومی و تمام کسانی تشکیل می‌دادند که در زمینه پژوهش‌های حقوق ورزشی فعالیت داشتند. نمونه آماری با استفاده از روش گلوله‌برفی در دسترس انتخاب شدند (۲۲۰ نفر). جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و روایی صوری پرسشنامه توسط صاحب‌نظران (۹ نفر)، تأیید شد. همچنین پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ (۰/۹۱) و پایایی ترکیبی محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی برازش مدل از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار PLS3-SPSS24 استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که ابعاد آموزش و توانمندسازی حقوقی در ورزش (۰/۶۷۷)، امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش (۰/۴۳۸)، فرهنگ حقوقی در ورزش (۰/۴۱۵) و نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش (۰/۱۹۲) دارای اثر معنی‌داری بر توسعه حقوقی در ورزش بودند. همچنین اثر مؤلفه‌های برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش (۰/۱۷۹)، حرفه و نقش حقوقی در ورزش (۰/۳۰۸)، حقوق تجارت در ورزش (۰/۶۲۴)، حقوق مالکیت فکری معنوی در ورزش (۰/۴۵۹)، ساختار و نهاد حقوقی در ورزش (۰/۱۸۳)، قرارداد و ثبت حقوقی در ورزش (۰/۲۵۹)، قوانین بازدارنده و تنبیهی در ورزش (۰/۲۲۹) و قوانین حمایتی در ورزش (۰/۱۸۳) دارای نقش مستقیم و معنی‌داری در تبیین سیستم اجرایی حقوقی در ورزش بودند.

نتیجه‌گیری: به طور کلی، بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که توجه به عوامل آموزشی-علمی، سیستم اجرایی حقوقی، فرهنگ‌سازی و توانمندسازی نیروی متخصص انسانی می‌تواند به پیآمدهای مطلوب توسعه‌ای حقوقی در ورزش بیانجامد.

واژه‌های کلیدی: حقوق ورزشی، توسعه ورزش، ابعاد حقوقی در ورزش.

۱. دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، گیلان، ایران، ۲. استاد مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، گیلان، ایران، ۳.

دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، گیلان، ایران

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: Abozar.sori@gmail.com

مقدمه

امروزه با رشد و توسعه ورزش حرفه‌ای، بسیاری از ورزشکاران و حتی مربیان و داوران و دیگر مشاغل تخصص و حرفه‌ای ورزش، زندگی خود را از طریق ورزش می‌گذرانند. آن‌ها با آگاهی از حقوق فردی و شغلی، می‌توانند منافع خود را از طریق دانش و آگاهی از علم حقوق محفوظ بدارند (Thornton, 2011).

توجه به ورزش از ابزار اصلی توجه به انسان به‌عنوان محور توسعه پایدار می‌باشد. به دلیل اهمیت و نقش کارساز ورزش در ایجاد افتخارات ملی، حفظ شادابی جامعه، افزایش امید به زندگی، افزایش سلامت و همچنین بستری جهت انتقال ارزش‌های فرهنگی، معنوی و دینی ملت بزرگ ایران به خارج از مرزها و همچنین تأکید قانون اساسی جمهوری اسلامی که ورزش را از مهم‌ترین وسایل برای تربیت انسان‌های دارای ارزش‌های والا، آزاد و مسئول در برابر خدا دانسته، لذا تسهیل کردن زمینه‌های پرداختن به ورزش از جمله اقداماتی است که همه قوا موظف به انجام آن می‌باشند. در این راستا علم حقوق نیز باید به‌عنوان یکی از عوامل نقش خود را ایفا کند (Sixth Development Plan, 2016).

در حیطه گسترده ورزش ارتباط بین انسان‌ها گاهی باعث می‌شود افراد به دلایل مختلف عمداً یا سهواً باعث آسیب به فرد یا افراد دیگر شوند که این آسیب گاهی باعث زیان یک فرد می‌شود و گاهی عمل مجرمانه‌ی یک فرد، زیان به کل جامعه را در برمی‌گیرد. با توجه به اینکه در محیط‌های ورزشی بیشتر تصمیماتی که در حوزه اختیارات و وظایف کاربران ورزشی است تأثیرات خود را به صورت فردی بروز می‌دهد، لذا از مهم‌ترین وظایف مربیان ورزش، مراقبت از

تمامیت جسمانی، روانی و حیثیتی ورزشکاران می‌باشد. هر گاه قصور مربیان در انجام وظیفه محرز گردد یا رابطه سببیت بین قصور و خسارت محرز گردد، مسئولیت جبران خسارت به عهده آن‌ها خواهد بود (Aghaei Nia, 2010). نتایج تحقیقات بسیاری که در داخل و خارج از کشور بر فعالیت ورزشی انجام شده حاکی است که: صدمات جسمانی زیادی بر ورزشکاران وارد شده و منجر به هزینه درمان زیاد و در برخی موارد کنار گذاشتن از فعالیت ورزشی گردد (Baniyan & Kashif, 2015).

حقوق عبارت است از مجموعه قواعدی که تنظیم‌کننده و حاکم بر روابط اشخاص در جامعه معین می‌باشد. حقوق در این مفهوم به حقوق ذاتی به لحاظ آن که قطع نظر از افراد جامعه مطرح می‌گردد تعبیر می‌شود. حقوق فردی ملازم با حقوق ذاتی می‌باشد. در نتیجه قواعد تنظیم‌کننده روابط افراد در جامعه که اختصاراً قواعد حقوقی یا قانون نامیده می‌شود برای افراد اختیار و توانایی تحصیل اراده خود به دیگران و الزام دیگران به رعایت آثار این اراده (اعمال حق) ایجاد می‌گردد (Madani, 2002). در فقه اصطلاح خاص و عام در مورد حق بکار گرفته می‌شود. در مفهوم خاص "حق، قدرت هر انسان برابر قانون بر انسان دیگر یا بر مال (مادی یا معنوی) و یا بر هر دو می‌باشد" و در مفهوم عام "حق، چیزی است که شارع وضع کرده است". به عبارتی دیگر حقوق در معنی اخیر وجدان و اراده عالیّه جامعه (در مفهوم موردنظر مکاتب مختلف) است که در عمل جانشین وجدان و اراده افراد همان جامعه می‌گردد؛ و یا به بیانی ساده حقوق قاعده الزامی و یا مجموعه چنین قواعد می‌باشد. حقوق در این معنی را حقوق عینی یا حقوق خارجی (نسبت به شخص) نیز نامیده‌اند.

دانشکده‌های حقوق دانشگاه‌های ایران به‌ویژه دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری یک موضوع پژوهشی در پایان‌نامه و رساله‌های تحصیلی، مورد توجه اساتید و دانشجویان قرار گرفت و به‌تدریج منابع بسیار مهمی در این حوزه فراهم آورده شد (Aghaei Nia, 2010).

پدیده ورزش به دلیل قدمت و سابقه تاریخی و همچنین نفوذ قابل توجه در روابط انسانی، ابعاد گوناگونی دارد. در حقیقت اثر ورزش در مباحث اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی قابل توجه به نظر می‌رسد (Hekmatnia, 2010). یکی از ارکان اساسی توسعه ورزشی هر کشور، توسعه نظام حقوقی آن است. در کشور ما نیز تلاش‌هایی بدین منظور صورت گرفته است. همچنین در مطالعه‌ای که به بررسی میزان آشنایی مربیان، معلمان و مدیران ورزشی شهر تهران با حقوق ورزشی پرداخته بود دریافت که درصد کمی (۱۷٪) از مربیان ورزش با مبحث حقوق ورزشی آشنایی دارند (Foroughi, 2006). Yazdaniyan (۲۰۱۳) در مقاله‌ای با عنوان طرح مسئولیت مدنی آموزگار ناشی از عمل دانش‌آموز در حقوق ایران همراه با مطالعه تطبیقی در حقوق فرانسه به این نتیجه دست یافت که در حقوق کشورهای دیگر، مسئولیت مدنی آموزگار به طور ویژه مورد توجه قرار گرفته است در حالی که در حقوق ایران این مسئله مطرح نشده است. Ghobadi Samani (۲۰۱۴) در تحقیق خود با عنوان مسئولیت مدنی ورزشکاران و مدیران ورزشی در نظام حقوقی ایران، پرداختن به بحث حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی اқشار دخیل در امر ورزش را مسئله‌ای مهم و قابل توجه دانسته است، چرا که عدم آگاهی از مسئولیت‌ها و عواقب این صدمات، عواقب جبران ناپذیری در پی خواهد

رشته‌های مختلف حقوق از جمله حقوق مدنی، حقوق تجارت، حقوق اساسی، حقوق بین‌الملل از جمله مصادیق این معنی است (Katouzian, 2003). با عنایت به توضیح فوق می‌توان گفت قاعده حقوقی آن‌چنان قاعده‌ای است که بر اعمال اشخاص از این جهت که در جامعه زندگی می‌کنند حکومت می‌نماید و اجرای آن از طرف قوه حاکمه تضمین می‌شود. از جمله ویژگی‌های قاعده حقوقی کلیت و عمومیت، الزام‌آور بودن و بالاخره تضمین دولت در مرحله اجرای آن می‌باشد.

حقوق ورزشی، مجموعه مقرراتی است که بر تمامی امور ورزش اعم از ورزشکاران، مدیران فنی، تماشاگران، مدیریت‌های ستادی، پزشکان ورزشی، سازندگان لوازم ورزشی و فروشندگان لوازم ورزشی و بالاخره کارکنان سازمان‌های ورزش حاکم است (Aghaei Nia, 2010). از این‌رو، آموزش و توسعه حقوق ورزشی، نیازمند مطالعات اولیه و نیازسنجی‌های مناسب است تا بتواند طیف گسترده‌ای از افراد درگیر در ورزش را تحت پوشش قرار می‌دهد.

نخستین بار واژه «حقوق ورزش» در سال ۲۰۰۵ در یکی از برنامه‌های آموزشی گروه تربیت‌بدنی و ورزش استفاده شد. کنگره ملی حقوق ورزشی در سال ۱۹۹۰ برگزار شد و متعاقب آن در سال ۱۹۹۲ مرکز آموزش حقوق ورزشی دانشگاه آتن همراه با دیگر کشورها، نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ورزشی را برگزار کرد و در این کنگره، جامعه بین‌المللی حقوق ورزشی بنا گذارده شد. در ایران نیز حقوق ورزشی به عنوان یک درس از سال ۱۹۷۶ در دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی برای نخستین بار تدریس شد (Katouzian, 2003). سپس در

داشت. او در تحقیق خود با تأکید بر آگاهی از مسئولیت مدنی، به بررسی مسئولیت مدنی ورزشکاران و مدیران ورزشی در نظام حقوقی ایران، به عنوان قشرهای تأثیرگذار در امر ورزش پرداخته است. Baniyan & Kashif (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان تفاوت آگاهی های حقوقی و مسئولیت مدنی مربیان ورزش زن و مرد در رویدادهای ورزشی نشان دادند که بین دیدگاه زنان و مردان در خصوص مسئولیت های حقوقی تفاوت معنی داری وجود دارد، بدین معنی که مربیان ورزش زن نسبت به مرد آگاهی بیشتری در خصوص مسئولیت های حقوقی داشتند. از لحاظ مدرک تحصیلی، بین مربیان با مدرک تحصیلی متفاوت در خصوص آگاهی از حقوقی ورزشی تفاوت معنی داری وجود داشت، بدین معنی که مربیانی که دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر بودند آگاهی بیشتری نسبت به دیگران داشتند، در خصوص سابقه خدمت نیز بین دیدگاه مربیان تفاوت معنی دار وجود داشت، بدین معنی که مربیانی که دارای سابقه متوسط به بالا (۱۵ سال به بالاتر) بودند به آگاهی های حقوقی اشراف بیشتری داشتند. Mafi & Shahlaei (۲۰۱۶) در مطالعه ای تحت عنوان چالش های تأسیس دیوان ملی داور و ورزش در ایران بیان داشتند که ایجاد دیوان ملی داور و ورزش در کشور با الگو گیری از دیوان عدالت اداری ورزش در لوزان سوئیس ضروری است. Nazriyan (۲۰۱۷) در تحقیقی به ارزیابی عوامل تعیین کننده صلاحیت های قانونی مدیران اجرایی ورزش از دیدگاه متخصصان دانشگاهی و مدیران ورزش پرداخت، نتایج نشان داد شش عامل تعیین کننده صلاحیت های قانونی ضروری مدیران اجرایی

ورزش به ترتیب مدیریت امکانات و تجهیزات ورزشی، طرح ها و برنامه های مواجهه با مواقع اضطراری، تبعیت از قانون، سیاست ها و رویه های سازمانی، مدیریت خطر و روابط عمومی بودند. در ضمن بین دیدگاه دو گروه زنان و مردان در زمینه اولویت صلاحیت های قانونی ضروری مدیران اجرایی از نظر آماری تفاوت معناداری مشاهده نشد. Jalilian & Romiani (۲۰۱۹) در تحقیقی که به بررسی مسئولیت مدنی در جامعه ورزشی در حقوق موضوعه ایران پرداخته بودند دریافتند که آمار صدمات و آسیب های ناشی از حوادث ورزشی در سال های اخیر آن چنان بالا بوده است که لزوم وضع قوانین و مقررات جدید و متناسب با نیازهای موجود در این بستر را بیش از پیش آشکار نموده است. تعیین انواع مسئولیت ها، اعم از کیفری و مدنی در این عرصه، حدود و دامنه این مسئولیت ها و شرایط تحقق و ایجاد آن ها، مقدمات و پایه های دقیق علمی و پژوهشی خاص خود را می طلبد. Feyz (۲۰۱۹) در مطالعه ای با عنوان رفتار ورزشی و مسئولیت اخلاقی و مدنی ورزشکاران از منظر حقوقی و فقهی به این نتایج دست یافت که فقه اسلامی کار شخص صدمه زننده را به جهت وجود عنصر تقصیر و ایجاد ضرر، دارای ضمان و مسئولیت مدنی دانسته و خواستار جبران خسارت وارده بر ورزشکار آسیب دیده شده است. با توجه به جایگاهی که فقه اسلامی در ترویج اخلاقیات و حتی تأثیرات قابل توجه در موقعیت و کامیابی ورزشی دارد نهادهای سازش شاخص های اخلاقی برگرفته از فقه اسلامی به عنوان راهبرد ارتقاء سطح اخلاق ورزشی حائز اهمیت است. Yazdan Panah (۲۰۲۰) در تحقیق خود تحت عنوان شناسایی و اولویت بندی موانع و

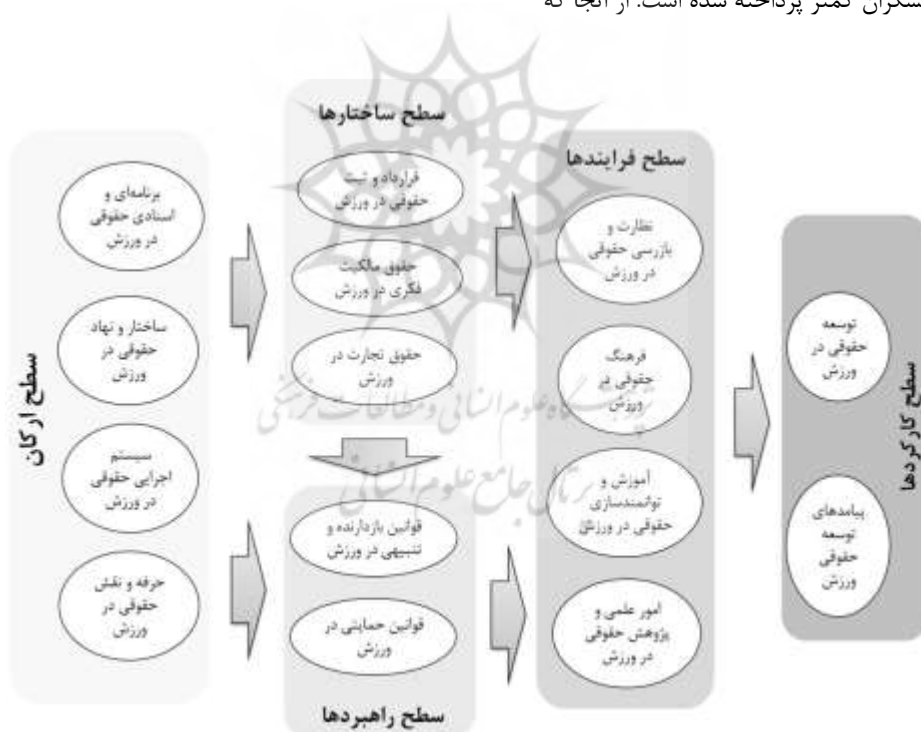
کمک به ورزشکار مصدوم و اتخاذ تدابیر لازم) تقسیم شده است. آشنایی با موارد یاد شده از لحاظ حقوقی و قانونی، ملاک آگاهی‌های حقوقی و مسئولیت‌های مدنی این افراد قلمداد شده است. Alla Joseph (۲۰۱۲) در مقاله‌ای تحت عنوان منابع مسئولیت حقوق ورزشی معلمان تربیت‌بدنی، مسئولیت ناشی از غفلت معلمان تربیت‌بدنی در چهار حیطه‌ی نظارت، امکانات و تجهیزات، صدمات ناشی از مشارکت ورزشی و آموزش مناسب بیان کرد. نتایج تحقیق Partington (۲۰۱۶) حاکی از این بود که در آموزش و فعالیت‌های مربیگری باید تأکید بیشتری بر توسعه آگاهی و شناخت و درک بیشتر مربیان از زمینه‌های قانونی در حال توسعه شود. با توجه به تعداد زیاد استفاده‌کنندگان از ورزش و لزوم پاسداشت حقوق آنان در همه ابعاد، بی‌اعتنایی و کم توجهی متخصصان حقوقی و ورزشی به مبحث بین‌رشته‌ای "حقوق ورزشی" می‌تواند آسیب‌هایی را برای کل سیستم ورزش کشور به بار آورد. با وجود این، مشکلات موجود در عرصه توسعه حقوق ورزشی بسیار بالاست. پرونده‌های حقوقی در ورزش، راند خواری، قراردادهای غیرقانونی، محرومیت‌های باشگاهی و فردی، عدم میزبانی باشگاهی ایرانی، ناتوانی در ارائه اعتراضات به ناداوری‌ها و ... که ناشی از عدم آموزش، آگاهی و آشنایی مباحث حقوقی در ورزش است. با وجود توسعه چشمگیر و فزاینده ابعاد حقوق ورزشی در جهان و تأسیس دانشکده‌ها و دوره‌های تحصیلی و تحقیقاتی در این زمینه (مانند مرکز حقوق ورزشی ژوهانسبورگ، دانشکده حقوق ورزش وینچستر و موسسه حقوق ورزشی سانتاکلارا و برنامه‌های حقوق ورزشی تولین، در کشور ما هنوز تلاش‌های گسترده‌ای

راهکارهای توسعه حقوق ورزشی در هیئت‌های ورزشی استان آذربایجان غربی نشان داد: در مجموع هفت مقوله موانع علمی و آموزشی، موانع نیروی انسانی، موانع قانونی و حقوقی، موانع مدیریتی، موانع نظارتی، نظارت بر دوپینگ و موانع اخلاقی در ورزش شناسایی شد. در نهایت مشخص شد که این موانع در سه مقوله موانع زمینه‌ای، موانع ساختاری و موانع رفتاری که به عنوان مقوله اصلی در نظر گرفته شده است، جای دارند. همچنین نتایج نشان داد بین انواع متغیر موانع توسعه حقوق ورزشی در هیئت‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.

Young (۲۰۰۱) لزوم آگاهی از مبانی دانشی حقوق ورزشی را برای مدیران حرفه‌ای ورزش لازم دانست. وی موضوعات ضروری حقوقی و قانونی برای مدیران حرفه‌ای ورزش را به ترتیب اهمیت شامل مدیریت خطر، حقوق اداری، قانون شبه جرم، قوانین قراردادهای، مسئولیت مدنی، قانون اساسی، نظام قضایی و پژوهش‌های قانونی معرفی کرد. پاسخ‌دهندگان، مدیریت خطر را به عنوان مهم‌ترین مؤلفه اعلام کردند، چراکه از نظر آن‌ها درک روش‌های مناسب مدیریت خطر به کاهش مسئولیت آن‌ها کمک می‌کند. Epstein (۲۰۰۷) در مقاله‌ای بیان کرد که در زمینه حقوق ورزشی باید به مطالعات گسترده‌تری پرداخته شود و تجزیه و تحلیل قوانین ورزشی بسیار ضروری است. Adler (۲۰۱۱) به علاوه Jonson & Hoye (۲۰۱۱) مهم‌ترین وظیفه مدیران و مربیان ورزش را وظیفه نظارتی و مراقبتی دانسته است که این وظیفه در هشت حیطه (احراز سلامتی، آموزش متناسب، بازدید و بررسی، سازمان‌دهی و تجانس، نظارت بر فعالیت‌های ورزشی، توجه به شرایط محیطی،

توسعه حقوق ورزشی از موضوعاتی است که به شکل چندوجهی می‌باشد، رعایت احتیاط و سنجیدن جوانب و مراتب آن و شناخت ابعاد توسعه آن باید با حساسیت و دقت نظر خاص همراه باشد. همچنین شناسایی ابعاد و ارائه الگوی توسعه حقوقی ورزش در ایران می‌تواند به نهادینه شدن حقوق ورزشی کشور کمک کند. منظور از نهادینه سازی در این تحقیق، توسعه، بسط و استقرار همه ابعاد توسعه حقوقی در ورزش در سطح جامعه و سازمان‌ها و کنشگران است. بر این مبنا، هدف از این پژوهش طراحی الگوی توسعه حقوقی در ورزش کشور می‌باشد.

برای گسترش علمی و کاربردی حقوق ورزشی صورت گرفته است و دانش حقوق ورزشی کشور در حال رشد است. با توجه به بررسی پیشینه و اقدامات این حوزه، می‌توان بیان کرد که مطالعات صورت گرفته در زمینه حقوق ورزشی در کشور بسیار اندک است. بیشتر پژوهش‌های گذشته به بررسی نقش، مسئولیت و آگاهی حقوقی ورزشکاران، مدیران و برگزارکنندگان مسابقات ورزشی متمرکز بودند (، 2006 Foroughi & Kashif، 2015 و 2016، Partington) و به توسعه و بسط همه ابعاد حقوق ورزشی در سطح جامعه، سازمان‌ها و کنشگران کمتر پرداخته شده است. از آنجا که

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش در جهت توسعه حقوق ورزشی ایران (بر گرفته از مطالعه)

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-همبستگی می‌باشد؛ که به شکل میدانی انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش کلیه خبرگان حقوق ورزشی شامل اساتید دانشگاه، متخصصان و کارشناسان حقوقی، مدیران سازمان‌های ورزشی اجرایی و دولتی، رؤسای کمیته انضباطی، رؤسای دادگاه عمومی و کسانی تشکیل می‌دادند که در زمینه پژوهش‌های حقوق ورزشی فعالیت داشتند. نمونه آماری بر اساس تعداد قابل کفایت جهت مدل‌سازی در نرم‌افزار PLS به میزان ۱۰ تا ۲۰ برابر ابعاد ترسیم شده در مدل مفهومی برآورد شد (۲۲۵ نفر). حداقل حجم نمونه آماری به تعداد قابل کفایت بر اساس تعداد مجموع متغیر پنهان ۲۲۵ نفر تعیین شده است، به عبارتی بابت هر متغیر پنهان ۱۵ نفر به عنوان نمونه آماری مشخص گردید (Davari & Rezazadeh, 2017).

روش توزیع و نمونه‌گیری به صورت گلوله برفی بر حسب تجارب و تخصص افراد در حوزه حقوق ورزشی بود. پرسشنامه‌ها حاضر بین ۲۷۵ نفر توزیع گردید و در نهایت ۲۴۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد که از این تعداد ۲۲۰ پرسشنامه به طور کامل تکمیل شده بود و با توجه به این تعداد پرسشنامه تکمیل شده نرخ بازگشت آماری پرسشنامه‌ها معادل ۸۰٪ بود که مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ابزار اصلی پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بود که بر مبنای دو مرحله مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه تدوین گردید. مطالعه کتابخانه‌ای به صورت نظام‌مند و چارچوب‌دار مبتنی بر سؤالات اساسی پژوهشی و با استفاده از منابع علمی (کتاب، مقالات)، منابع رسانه‌ای و اسناد اجرایی

سازمان‌های حقوقی و ورزشی کشور صورت گرفت. مصاحبه به صورت اکتشافی نیمه هدایت‌شده با صاحب‌نظران و کارشناسان، حوزه حقوق ورزش کشور بود (۹ نفر). از مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه جهت شناسایی مؤلفه‌ها و متغیرها، تکمیل چارچوب نظری، طراحی مدل مفهومی و ساخت پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه پژوهش شامل ۱۵ بعد و ۷۶ گویه بود که جهت سنجش گویه‌های آن از طیف لیکرت (مقیاس پنج ارزشی) استفاده شد. همچنین پرسشنامه حاضر به صورت انعکاسی طراحی شده بود؛ که در این پژوهش ضرایب آلفای کرونباخ آن با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ محاسبه شد و پرسشنامه از پایایی $\alpha=0/91$ برخوردار بود (جدول ۲). سپس پایایی و روایی سازه به صورت مراحل گزارش شده در قسمت یافته‌ها با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس تأیید گردید. جهت تحلیل یافته‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در دو بخش تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم سازه سه متغیر و تحلیل مسیر بین آن‌ها استفاده شد. به جهت غیرطبیعی بودن توزیع اکثر متغیرهای پژوهش (نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف) و همچنین حجم پایین نمونه پژوهش از نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش توصیفی، برخی از ویژگی‌های جمعیت شناختی آزمودنی‌های تحقیق نشان داده شده است. در جدول (۱)، تعداد فراوانی و درصد

جنسیت، تحصیلات، شغل، سابقه و سن نمونه‌های پژوهش به تفکیک آورده شده است.

جدول ۱. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد شرکت کننده در پژوهش

متغیر	فراوانی N	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۷۲/۲
	زن	۲۷/۸
تحصیلات	کارشناسی و پایین‌تر	۳۰/۴
	کارشناسی ارشد	۵۲/۴
	دکتری	۱۷/۲
	و کلا، کارشناسان و مشاوران حقوق ورزشی	۲۴/۴
شغل	اساتید حقوق، مدیریت ورزشی و مدرسان حقوق ورزشی	۴۵
	کمیته انضباطی و استیناف، انجمن حقوق ورزشی	۱۵/۱
	سازمان‌های اجرایی و رؤسای دادگاه عمومی	۱۵/۵
	۱ تا ۵ سال	۲۷/۳
سابقه	۶ تا ۱۰ سال	۱۶/۸
	۱۱ تا ۱۵ سال	۲۱/۴
	بالاتر از ۱۶ سال	۳۴/۵
سن	میانگین	انحراف معیار
	۳۹/۳۳	۸/۰۷

نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان داد که سطح معنی‌داری تمام مؤلفه‌ها کمتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد، لذا توزیع تمام داده‌ها غیر نرمال است در نتیجه برای بررسی ارتباط فرضیه‌های آماری از روش مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار PLS استفاده شود.

روایی مدل اندازه‌گیری: جهت سنجش برازش مدل اندازه‌گیری؛ از پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده گردید. پایایی شاخص برای سنجش پایایی درونی، شامل سه معیار ضرایب

بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی است. بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه، محاسبه و مقدار مناسب آن برابر و یا بیشتر از ۰/۴ می‌باشد. سنجه‌های که بارهای عاملی کمتر از ۰/۴ بودند از مدل پژوهش حذف گردید و در ادامه، تجزیه و تحلیل پژوهش بر اساس سؤال‌های تأیید شده صورت گرفته است. روایی همگرا با استفاده از معیار متوسط واریانس استخراج شده (AVE^1) ارزیابی شده است. جهت بررسی روایی واگرای

1 Average Variance Extracted

همچنین گویه‌ها با هریک از عامل‌های خود بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و معنی‌دار بودند که حاکی از پیش‌بینی صحیح روابط مدل پژوهشی است. R^2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مقدار R^2 تنها برای سازه‌های درون‌زای (وابسته) مدل، محاسبه می‌گردد و در مورد سازه‌های برون‌زا، مقدار این معیار صفر است. میزان R^2 از صفر تا یک متغیر است و نشان‌دهنده برازش مدل ساختاری در سه سطح ضعیف (۰/۱۹)، متوسط (۰/۳۳) و قوی (۰/۶۷) است. در این پژوهش میزان R^2 تمامی متغیرهای پژوهش (بجز ابعاد آموزش و توانمندسازی حقوقی ورزش، برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش، حقوق مالکیت فکری معنوی ورزشی، قوانین حمایتی در ورزش) بسیار بالاتر از ۰/۳۳ و در محدوده ۰/۶۷ یا بزرگ‌تر از آن بود و این بدین معنی است که مدل ساختاری پژوهش دارای برازش قوی است.

مدل اندازه‌گیری، از دو ماتریس روایی همبستگی متغیر لانتنت^۱ و معیار فروئل و لاکر^۲ استفاده شد. در این پژوهش مشخص می‌شود که همبستگی هر سازه با خودش بیشتر از همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها است. در نتیجه روایی واگرایی مدل، مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین تمامی متغیرها دارای مقدار آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ و پایایی ترکیبی بالای ۰/۸۰ بودند که نشان‌دهنده این است که مدل دارای پایایی (چه از نظر آلفای کرونباخ و چه از لحاظ پایایی ترکیبی) مناسبی است.

برازش مدل ساختاری: با استفاده از معیارهای ضریب معنادار (T-values)، ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)، برازش مدل ساختاری، مورد ارزیابی قرار گرفت. در ابتدا جهت بررسی رابطه بین سازه‌ها در مدل از T-values استفاده شد (اگر مقدار آن از ۱/۹۶ بیشتر باشد، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و تأیید فرضیه‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ است). اکثر مسیرهای روابط بین مؤلفه‌های پژوهش و

جدول ۲. خلاصه شاخص‌های مربوط به مدل تحقیق

ابعاد	AVE	CR	آلفای کرونباخ	R2
آموزش و توانمندسازی حقوقی ورزش	۰/۵۱۰	۰/۸۳۸	۰/۷۶۱	۰/۲۳۷
امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش	۰/۵۹۲	۰/۸۷۹	۰/۸۲۸	۰/۱۹۲
برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش	۰/۷۸۰	۰/۸۱۳	۰/۷۴۵	۰/۲۱۲
توسعه حقوقی ورزش	۰/۶۳۹	۰/۸۵۸	۰/۷۹۳	۰/۴۴۸
حرفه و نقش حقوقی در ورزش	۰/۷۰۸	۰/۸۲۵	۰/۷۴۵	۰/۳۵۲

۰/۱۱۴	۰/۸۵۳	۰/۸۹۰	۰/۶۸۳	حقوق تجارت در ورزش
۰/۲۱۵	۰/۸۶۰	۰/۸۹۹	۰/۵۶۷	حقوق مالکیت فکری معنوی ورزشی
۰/۴۵۶	۰/۷۸۰	۰/۸۸۳	۰/۸۳۱	ساختار و نهاد حقوقی در ورزش
۰/۶۱۳	۰/۷۶۴	۰/۸۴۳	۰/۸۳۹	سیستم اجرایی حقوقی در ورزش
۰/۴۴۹	۰/۸۰۰	۰/۸۶۱	۰/۶۴۱	فرهنگ حقوقی در ورزش
۰/۵۶۲	۰/۸۷۷	۰/۹۱۱	۰/۶۷۰	قرارداد و ثبت حقوقی در ورزش
۰/۴۷۵	۰/۸۱۶	۰/۸۶۶	۰/۶۳۷	قوانین بازدارنده و تنبیهی در ورزش
۰/۲۱۴	۰/۷۷۷	۰/۸۲۴	۰/۵۸۴	قوانین حمایتی در ورزش
۰/۳۵۸	۰/۷۲۵	۰/۸۳۲	۰/۷۱۱	نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش
۰/۵۰۳	۰/۷۶۲	۰/۸۴۱	۰/۷۳۶	پیامدهای توسعه حقوقی ورزش

(۱۳۹۵). برای محاسبه R^2 باید مقادیر R^2 مربوط به تمامی متغیرهای پنهان درون‌زای مدل اعم از مرتبه اول و مرتبه دوم را مد نظر قرار داد.

$$GOF = \sqrt{\frac{\text{communalities} \times R^2}{0.559 \times 0.400}} = 594$$

برازش کلی قوی

با توجه به آن که معیار نامبرده برابر ۰/۵۹۴ می‌باشد بنابراین برازش کلی مدل در حد "بسیار قوی" مورد تأیید قرار می‌گیرد.

مدل ساختاری: مدل ساختاری نهایی پژوهش پس از تأیید مدل‌های اندازه‌گیری و مراحل تأیید برازش در محیط نرم‌افزار به صورت شکل ۲ و جدول ۳ ترسیم و آزمون شد.

به‌منظور برازش مدل کلی (هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری) از معیار GOF^1 استفاده شد. مقادیر به دست آمده توسط فرمول GOF می‌تواند با سه مقدار ۰/۳۶، ۰/۲۵ و در سه سطح قوی، متوسط و ضعیف تقسیم‌بندی شوند. در معادله GOF شاخص نشانه میانگین اشتراکی هر سازه می‌باشد که برای بررسی برازش بخش مدل اندازه‌گیری مدل به کار گرفته می‌شود. این معیار نشان می‌دهد که چه مقدار از تغییرپذیری شاخص‌ها (سؤالات)، توسط سازه مرتبط با خود تبیین می‌شود. تنها مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان مرتبه اول در محاسبه communalities دخیل هستند. R^2 نیز مقدار میانگین مقادیر R Squares سازه‌های درون‌زای مدل می‌باشد (داوری و رضازاده،

جدول ۳. نتایج مدل نهایی پژوهش

روابط بین عوامل	ضریب مسیر	تی ولیو	سطح معنی‌داری
آموزش و توانمندسازی حقوقی در ورزش -> توسعه حقوقی ورزش	۰/۲۷۷	۲/۶۸۰	۰/۰۰۱
امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش -> توسعه حقوقی ورزش	۰/۲۳۸	۴/۶۲۱	۰/۰۰۱
برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی ورزش	۰/۱۷۹	۲/۵۲۳	۰/۰۰۲
توسعه حقوقی ورزش -> پیامدهای توسعه حقوقی ورزش	۰/۷۰۹	۱۹/۸۷۸	۰/۰۰۱
حرفه و نقش حقوقی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۳۰۸	۴/۰۰۷	۰/۰۰۱
حقوق تجارت در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۶۲۴	۷/۳۶۱	۰/۰۰۳
حقوق مالکیت فکری معنوی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی ورزش	۰/۴۵۹	۵/۸۳۷	۰/۰۰۱
ساختار و نهاد حقوقی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۱۸۳	۳/۶۴۸	۰/۰۰۱
سیستم اجرایی حقوقی ورزش -> آموزش و توانمندسازی حقوقی ورزش	۰/۴۷۸	۸/۱۵۱	۰/۰۰۱
سیستم اجرایی حقوقی در ورزش -> امور علمی و پژوهش حقوقی ورزش	۰/۴۳۸	۷/۸۴۰	۰/۰۰۱
سیستم اجرایی حقوقی در ورزش -> فرهنگ حقوقی در ورزش	۰/۶۷۰	۱۶/۳۰۵	۰/۰۰۱
سیستم اجرایی حقوقی در ورزش -> نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش	۰/۵۹۸	۱۲/۸۲۲	۰/۰۰۱
فرهنگ حقوقی در ورزش -> توسعه حقوقی ورزش	۰/۴۱۵	۵/۱۶۱	۰/۰۰۱
قرارداد و ثبت حقوقی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۲۵۹	۲/۸۶۳	۰/۰۰۳
قوانین بازدارنده و تنبیهی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۲۲۹	۳/۹۸۳	۰/۰۰۱
قوانین حمایتی در ورزش -> سیستم اجرایی حقوقی در ورزش	۰/۱۸۳	۲/۴۱۶	۰/۰۰۳
نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش -> توسعه حقوقی ورزش	۰/۱۹۲	۳/۵۷۱	۰/۰۰۳

ورزش بودند. همچنین اثر بعد سیستم اجرایی حقوقی در ورزش بر مؤلفه‌های فرهنگ حقوقی در ورزش، نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش، آموزش و توانمندسازی حقوقی در ورزش و امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش مثبت، مستقیم و معنی‌دار بود به طوری که به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۵۹، ۰/۴۸ و ۰/۴۳ درصد از تغییرات آن را تبیین می‌کنند. بر اساس تحلیل مسیر مشخص شد در زمینه توسعه حقوقی ورزش مؤلفه‌های آموزش و توانمندسازی حقوقی در ورزش ۰/۶۷۷، امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش

بر اساس شکل ۲؛ و جدول ۳ مشخص می‌شود که در زمینه سیستم اجرایی حقوقی در ورزش مؤلفه‌های برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش (۰/۱۷۹)، حرفه و نقش حقوقی در ورزش (۰/۳۰۸)، حقوق تجارت در ورزش (۰/۶۲۴)، حقوق مالکیت فکری معنوی در ورزش (۰/۴۵۹)، ساختار و نهاد حقوقی در ورزش (۰/۱۸۳)، قرارداد و ثبت حقوقی در ورزش (۰/۲۵۹)، قوانین بازدارنده و تنبیهی در ورزش (۰/۲۲۹) و قوانین حمایتی در ورزش (۰/۱۸۳) دارای نقش مستقیم و معنی‌داری در تبیین سیستم اجرایی حقوقی در

عملی و چه از بعد نظری در تولید و مصرف کالاها و خدمات ورزشی و توسعه اقتصادی جوامع مختلف نقش اساسی داشته است (Thornton, 2011). نتایج مطالعه Asgarian et al (2005) حاکی از آن است که سهم صنعت ورزش در ایران از نرم جهانی پایین‌تر است. همچنین عدم گرایش خانوار به ورزش و افت سهم هزینه‌های ورزشی از کل هزینه خانوار و همچنین پایین بودن سهم صادرات ورزشی نسبت به کل صادرات و در نهایت پایین بودن سرمایه‌گذاری ورزشی بخش خصوصی نسبت به کل سرمایه‌گذاری‌های موجود در کشور است. با توجه به وضعیت صنعت ورزش در کشور نسبت به میانگین جهانی لازم است اقداماتی در جهت تجاری شدن ورزش‌ها و ضرورت تدوین قوانین جدید، تصویب قوانین تخصصی کنترل کیفیت کالاها و محصولات ورزشی، تصویب قانون ویژه تبلیغات ورزشی، ایجاد شغل جدید در حوزه ورزش و تصویب قوانین ویژه تجارت در ورزش انجام گردد. صنعت ورزش از جمله حوزه‌های جدیدی است که حمایت از آن در قالب مالکیت فکری اعم از مالکیت صنعتی و مالکیت ادبی و هنری در حال شکل‌گیری است. اهمیت حفظ حقوق مالکیت معنوی در صنعت ورزش امری ضروری و بایسته است. از جمله توجه به مباحث شناسایی و چارچوب‌بندی مصادیق مالکیت معنوی در همه ابعاد حقوق ورزشی، به رسمیت شناختن کپی‌رایت در حق پخش رسانه‌ها و تبلیغات چهره‌های ورزشی، حمایت حقوقی از تکنولوژی‌های به کار رفته در صنعت ساخت و تولید وسایل ورزشی و همین‌طور فناوری‌های مربوط به ضبط و پخش و توزیع رویدادها و

(۴۳۸/۰)، فرهنگ حقوقی در ورزش (۴۱۵/۰) و نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش (۱۹۲/۰) نقش معنی‌داری در تبیین توسعه حقوقی در ورزش دارند. در تحلیل مسیر همچنین مشخص شد متغیر توسعه حقوقی در ورزش به‌طور مستقیم اثر مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر پیامدهای توسعه حقوقی ورزش دارد و حدود ۷۰ درصد آن را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش طراحی الگویی توسعه حقوقی ورزش کشور بود. یکی از نوآوری‌های مهم این پژوهش بررسی نسبتاً جامع از همه مراحل توسعه حقوقی در ورزش و عوامل مؤثر بر آن‌ها است. عوامل شناسایی شده اصلی به همراه عوامل زیرمجموعه آن‌ها چارچوب‌بندی شدند. روابط بین عوامل مطابق مدل مفهومی تعریف و آزمون شد. در بعد سیستم اجرایی حقوقی در ورزش مؤلفه‌های حقوق تجارت، حقوق مالکیت فکری معنوی، حرفه و نقش حقوقی، قرارداد و ثبت حقوقی، قوانین بازدارنده و تنبیهی، ساختار و نهاد حقوقی، قوانین حمایتی و برنامه‌ای و اسنادی حقوقی در ورزش به صورت معنی‌داری تبیین‌کننده این عامل بودند. امروزه، ورزش به تجارتی بزرگ و صنعتی پویا بدل شده است و شرکت‌های تجاری بزرگ نیز به شدت به ورزش توجه نشان داده‌اند. در کشورهای پیشرفته ورزش و تفریحات سالم به عنوان یک صنعت بسیار مهم عاملی مؤثر در رشد و توسعه اقتصاد ملی به شمار می‌رود. این صنعت ریشه‌های خود را به سرعت در تمام گستره دنیا دوانده و باور نموده تا میلیاردها انسان از آن به طریقی بهره‌مند گردند. در حال حاضر ورزش چه از بعد

مسابقات ورزشی، علائم تجاری تیم‌ها، باشگاه‌ها و قهرمانان ورزشی، تدوین قوانین مرتبط به مصادیق مالکیت فکری با نهادهای ورزشی، تدوین قوانین مرتبط به مصادیق مالکیت فکری در اشخاص حقیقی ورزش و تدوین قوانین مرتبط به مصادیق مالکیت فکری در ورزش می-باشد. با توجه به گسترش ورزش حرفه‌ای و توسعه ابعاد سیاسی و اقتصادی آن، تنظیم و تصدیق مقررات ویژه در حوزه‌های مختلف مرتبط با امر ورزش به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر مطرح گردید که کشورهای مختلف با تشکیل فدراسیون‌های ورزشی نسبت به تصویب مقررات در این خصوص همت گماردند. این مقررات تقریباً متحدالشکل بر نحوه برگزاری مسابقات، قراردادهای بازیکنان با باشگاه‌ها و نحوه نقل و انتقالات بازیکنان، بیمه ورزشی، تبلیغات و سایر مسائل مرتبط حاکم می‌باشد (Aghaei Nia, 2010). علی‌رغم تصویب این مقررات، هنوز مشکلات فراوانی در خصوص موضوعات مختلف ورزشی از جمله قراردادهای بازیکنان و باشگاه‌ها وجود دارد. کشمکش باشگاه‌های بزرگ دنیا بر سر تصاحب بازیکنان نامدار، افزایش مبلغ قراردادهای مصدومیت ورزشکاران، مسائل مرتبط با حمایت مالی و تبلیغات باشگاه‌ها، عدم پرداخت مبالغ قرارداد توسط باشگاه‌ها، عدم اشراف کافی مدیران به دانش حقوق، مسائل مرتبط با قراردادهای ساخت اماکن ورزشی را می‌توان از مهم‌ترین دلایل ایجاد اختلاف در قراردادها نام برد. بر این اساس و با توجه به نوظهور بودن حقوق ورزش در دنیا از یک‌سو و ادبیات شبه حقوقی به نحوی که هم اصول حقوقی و مقررات خاص قراردادهای

ورزشی به عنوان یک تکلیف اجتناب‌ناپذیر ضروری است؛ ایجاد سازوکارهای لازم برای پیشگیری از بروز مشکلات مربوط به قراردادهای ورزشی در سطوح ملی و بین‌المللی، آگاهی و آموزش افراد دخیل در ورزش با قراردادهای ورزشی، تعیین شفافیت مالی و سقف قراردادهای ورزشی، بررسی شرایط فسخ و انحلال قراردادهای ورزشی و ضمانت اجرای نقض قرارداد و تطابق ماهیت حقوقی قراردادهای ورزشی با نهادهای فقهی و حقوقی لحاظ گردد. از دیگر ابعاد تأثیرگذار در سیستم اجرایی حقوقی در ورزش، ساختارها، نهادها، اسناد و قوانین قانونی و حقوقی می‌باشد. با توجه به اینکه در محیط حقوقی ورزش، از قوانین حقوقی و مدنی در کشور استفاده می‌شود، اما پراکندگی و ابهام در این قوانین، عدم وجود قوانین و مقررات جامع و شفاف، عدم وجود محاکم خاص و نهادهای رسیدگی کننده، عدم وجود یا ناکافی بودن آئین‌نامه‌های انضباطی مدون و همچنین عدم انطباق کافی مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی از جمله موانع توسعه در سیستم اجرایی و توسعه حقوقی در ورزش می-باشد. بر این اساس ضروری است اقدامات لازم در جهت افزایش نهادها و مراجع رسیدگی کننده، ایجاد محاکم خاص برای رسیدگی سریع به دعاوی ورزشی، ایجاد نهادهای رسیدگی با ترکیب حقوقی مناسب و استفاده از کارشناسان خبره برای رشته‌های مختلف ورزشی، ایجاد تقویت نهاد حل اختلاف در ورزش و همچنین بررسی و اعمال به موقع قانون در محاکم مربوطه نسبت به تخلفات صورت گرفته در محیط‌های ورزشی و تقویت و ایجاد سازوکارهای نظارت‌های

مشکلات در زمینه فرهنگ حقوقی در ورزش گردیده است. باید توجه کرد تا قانون ناشناخته باشد و تا زمانی که توانایی درک حقوق فردی وجود نداشته باشد نمی‌توان از حقوق خود نیز دفاع کرد. از این رو توجه به بعد فرهنگ حقوقی در ورزش و احترام به قوانین حقوق ورزشی و عمل به آن توسط تمام افراد جامعه ورزشی، اختصاص بخش‌هایی از رسانه و نشریات به شناخت و آگاه-سازی حقوق ورزشی، آموزش همگانی حقوق در جامعه ورزش جهت آشنایی افکار عمومی، نقش مکمل و بازدارنده قوانین ورزشی در محیط ورزش و تبعیت از قوانین حقوقی ورزش و جلوگیری از هزینه‌های هنگفت در محاکم داخلی و بین‌المللی از ملزومات توسعه حقوقی در ورزش است.

از دیگر ابعاد تأثیرگذار در عامل توسعه حقوقی در ورزش آموزش و توانمندسازی و امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش می‌باشد. نیروی انسانی باید به عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد مهم در توسعه حقوقی در ورزش مورد توجه قرار گیرد. پایین بودن دانش حقوقی فعالان عرصه ورزش، کمبود نیروی انسانی متخصص حقوق ورزشی و عدم آشنایی کافی افراد دخیل در ورزش با قراردادهای ورزشی باعث سهل‌انگاری در مسئولیت‌های محوله می‌باشد. هر ساله منابع مالی و انسانی فراوانی به منظور افزایش توان و قابلیت‌های نیروی انسانی در قالب آموزش‌های کوتاه‌مدت، سمینارها و همایش‌ها صرف می‌شود. چنین تلاش‌هایی بر این عقیده استوار است که آموزش مهارت‌های

مدنی، صنفی و قضایی حقوق ورزشی می‌باشد. Yazdan Panah & (2007) Epstein (2020) تأکید داشتند به علت پیچیدگی و ابهام در قوانین و مقررات، تجزیه و تحلیل قوانین ورزشی و مطابقت مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی بسیار ضروری است. همچنین Lundstrom & Stevenson (2001) عواملی چون قوانین و مقررات شفاف، خط‌مشی‌های مالیاتی درست، ساده‌سازی مراحل اداری، حمایت مالی و اعطای وام را در تسهیل و توسعه کسب و کارهای ورزشی مؤثر می‌دانند. بر اساس تحلیل مسیر مطالعه مشخص شد در زمینه توسعه حقوقی ورزش مؤلفه‌های آموزش و توانمندسازی حقوقی در ورزش، امور علمی و پژوهش حقوقی در ورزش، فرهنگ حقوقی در ورزش و نظارت و بازرسی حقوقی در ورزش نقش معنی‌داری در تبیین توسعه حقوقی در ورزش دارند. از نظر فرهنگی بمانند اقتصادی و سیاسی پیروزی در میدان‌های ورزشی وسیله مفیدی برای تبلیغ و اثبات اعتبار ملی است و به همین جهت بودجه‌های کلان و نیروهای انسانی فراوان برای پیشرفت ورزش و توفیق در میدان‌ها صرف می‌شود، اما در زمینه تدوین فرهنگی حقوقی جای خالی تحقیقات منسجم و آموزش‌های مدون احساس می‌شود. اکثر افراد جامعه ورزشی، ورزشکاران، مدیران ورزشی باشگاه‌های حرفه‌ای، مربیان نسبت به وظایف و مسئولیت‌های قانونی خود در برابر ورزشکاران از آگاهی و آشنایی سطح پایینی برخوردارند (Barkoukis, 2011, Foroughi & 2006) و این موضوع، سبب بروز

مدیریتی مناسب‌ترین استراتژی برای بهبود عملکرد و افزایش اثربخشی مدیران و نیروی سازمان و به روز شدن اطلاعات آنان تلقی می‌شود (Aghaei Nia, 2010). مربیان ورزشی، معلمان تربیت‌بدنی، کارشناسان، وکلای ورزشی، مشاوران حقوقی ورزشی از نیروی انسانی مهم سازمان‌های ورزشی هستند که با آموزش صحیح در زمینه علم حقوق ورزشی می‌توان از بروز بسیاری از حوادث ناشی از ورزش و تشکیل پرونده‌های ورزشی پیشگیری نمود (Wong, 2010 & Findlay et al, 2012). با وجود این، نیروی انسانی از بین همه دارایی‌ها به خوبی شناخته نشده است. در صورتی که کارایی و اثربخشی هر سازمان به میزان قابل ملاحظه‌ای به نحوه مدیریت، کنترل، نظارت، توانمندسازی و کاربرد صحیح و مؤثر نیروی انسانی بستگی دارد (Shabani Moghadam, 2016). زمانی که نیروی انسانی متخصص نیست، می‌توان با تربیت و آموزش نیروی موجود تا حدی مشکلات را برطرف کرد. البته، مشکل موجود به مسائل حقوقی و قانونی نیز باز می‌گردد. زمانی که قوانین مدون و مستحکم موجود نباشد بی‌شک هر قدر نیروی متخصص تلاش بورزد باز در حل مشکلات ناتوان خواهد شد. با توجه به نتایج کلی تحقیق مدیران ورزشی و تمامی دست‌اندرکاران ورزش برای رفع مسئله موجود، این مطلب را مورد توجه قرار دهند و سعی بورزند قوانین مدون و منسجم را در حیطه ورزش تعریف و تدوین نمایند. در بخش توانمندسازی نیروی انسانی

متخصص نیز این بخش می‌تواند مورد وزارت علوم قرار گیرد تا از این طریق ضرورت ایجاد رشته حقوق ورزشی در سطح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، ثبت (تأسیس) و ایجاد نشریات و کتابخانه تخصصی مربوط به حقوق ورزشی، تألیف منابع علمی روزآمد برای ارتقای دانش حقوق ورزشی، تربیت افراد متخصص، ماهر و اجرایی در سیستم مدیریت و نظارت حوزه حقوق ورزشی، اهتمام کافی به درس حقوق ورزشی در دانشکده‌های تربیت‌بدنی و حقوق، آموزش کاربردی حقوق ورزشی برای مخاطبان آن از طریق رسانه‌های ورزشی و بهره‌گیری از نحوه‌های آموزشی کشورهای موفق در حوزه حقوق ورزشی به حل این مشکل در جهت توسعه ابعاد حقوقی در ورزش کمک کند تا در نهایت با مجموع این عوامل بتواند برای بهبود و مثمر ثمر واقع شدن استراتژی‌های برنامه‌های ورزشی و حقوق بین‌المللی ورزشی بهره جویند. این بخش از یافته با نتایج تحقیقات؛ Nazriyan (2017)، Foroughi (2006)، Epstein (2007) & Partington (2016) همخوانی دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهند در زمینه توسعه حقوق ورزشی باید به مطالعات گسترده‌تری در بحث منابع علمی و آموزشی پرداخته شود. همچنین توجه به بعد آموزشی و در نظر گرفتن میزان تأثیرگذاری آن بر روی توانمندسازی نیروی انسانی، برای بهبود و توسعه حقوق ورزشی ضروری است.

در تحلیل مسیر همچنین مشخص شد متغیر توسعه حقوقی در ورزش به‌طور مستقیم اثر

- مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر پیامدهای توسعه حقوقی ورزش دارد و حدود ۷۰ درصد آن را تبیین می‌کند. امروزه دیگر یک عملکرد مناسب هدف نهایی سازمان‌ها نیست بلکه هدف اصلی توسعه پایدار و مداوم می‌باشد. از این‌رو راهبردهای توسعه حقوقی ورزش در نهایت باید منجر به توسعه پایدار در این زمینه شود. از دیدگاه افراد شرکت‌کننده در تحقیق، تأمین محیط حقوقی کارآمد سازمانی در ورزش، استانداردسازی قوانین و فعالیت‌های حقوقی در ورزش، کارآمد سازی سیستم آموزش و فرهنگ-سازي حقوقی در ورزش، آموزش و توانمندسازی نیروی متخصص، ظرفیت‌سازی سازمانی برای توسعه حقوقی در ورزش و یکپارچه‌سازی فرایندها و برنامه‌های حقوقی در ورزش سبب توسعه پایدار در این زمینه می‌گردد. به دنبال توسعه و گسترش ابعاد حقوق ورزشی در کشور شاهد پیامدهای کاهش فساد و تخلفات در حوزه ورزش، ارتقای ضمانت اجرایی برنامه‌ها و اهداف در حوزه ورزش، تقویت فرهنگ و اخلاق در جامعه ورزش، کمک به بهبود و تعدیل اثرات بحران اقتصادی بر ورزش کشور و ارتقای وجهه ورزش کشور در داخل و خارج از کشور خواهیم بود.
- منابع**
- Aghaei Nia, Hossein. (2010) Sporting rights, 10th edition, Tehran, Publishing. [Persian].
  - Aghaei Nia, Hussein (2010). Crimes Against Persons (Crime), Legal Foundation, Fifth Edition. [Persian].
  - Alla Joseph, B (2012). Sources of legal liability among physical education Teachers, International Education Studies, 5(3): 167.
  - Anu M. R, Jari P, Lotta K & Arja, R (2018). Adolescent physical activity-related injuries in sports club, school sports and other leisure time physical activities, Cogent Medicine, 3(1): 1260786.
  - Asgarian, Fariba; Faraji Dana, Ahmad; Goodarzi, Mohammad; Jafari, Afshar (2005), A Study of the Economic Situation of the Sports Industry in Iran, Harakat Magazine, No. 24, pp. 25-43. [Persian].
  - Baniyan Abbas, Kashif, Majid (2015). Investigating the Different Viewpoints of Female Sports Trainers in Sporting Events. Applied Research in Sport Management. Volume 2, Number 4 (8th series), pp. 79-90. [Persian].
  - Barkoukis, V (2011). Motivational a sports personship profiles of elite athletes in relation to doping behavior. Psychology of Sport and Exercise. (12): 205-212.
  - Davari, A., & Rezazadeh, A. (2017). Structural equations
  - Adler, R. (2011). "Youth Sports and Concussions: Preventing Preventable Brain Injuries. One Client, One Cause, and A New law". Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America. 22(4): 721-728.

- the sports industry. Islamic law. Sixth Year, No. 23, pp. 55-65. [Persian].
- Jalilian, Fariba; Romiani, Mahboubeh (2019), Civil Liability in the Sports Society in Subject Law, Scientific-Legal Quarterly Law of Yar, Volume 2, Number 7, pp. 263-251. [Persian].
  - Jonson, R., Hoye, R. (2011). "Sport law and regulation". Sport Management Review. (14): 223-225.
  - Katouzian, Nasser (2003), Philosophy of Law, Tehran, Publishing Joint Stock Company. [Persian].
  - Lundstrom, A., & Stevenson, L. (2001). Entrepreneurship policy for the future, Vol1of the Entrepreneurship for the Future Series. Swedish Foundation for Small Business Research, 56-133.
  - Madani, Jalaluddin (2002). Fundamentals and Generalities of Law, Tehran, 2002, Anteshar Co. [Persian].
  - Mafi, Homayoun; Shahlaei, Faraz (2016), Challenges of Establishment of the National Court of Sports Arbitration: Comparative Study with the Court of Sports Arbitration (CAS), Quarterly Journal of Public Law Research, Chapter 18, No. 54, pp. 62-35. [Persian].
  - Nazriyan, Abbas (2017). Investigating the determinants of legal competencies of executive executives from the point of view of academic experts and sport managers, Journal of Sport Management, modeling with PLS software. Tehran: Jahad Daneshgahi Publishing. [Persian].
  - Epstein, A (2007). The Fundamentals of Teaching Sports Law Willamette Sports -Law Journal.
  - Feyz, Zahra (2019), Sports Behavior and Ethical and Civil Responsibility of Athletes from a Legal and Jurisprudential Perspective, Organizational Behavior Management Studies in Sports, Volume 5, Number 2 (Series 18), 116-105. [Persian].
  - Findlay, H., Corbett, R., Lech, David (2012). A Guide to Employment Contracts for Coaches. Center for Sport and Law.
  - Foroughi, Javad (2006). Evaluation of awareness and familiarity of sports coaches, teachers and sports managers of Tehran with sporting rights, Physical Education Research Institute. [Persian].
  - Gharakhani, Hassan (2016). Legal and Legal Responsibilities of Sport Coaches, Journal of Physical Education Training, No. 61, pp. 138-123. [Persian].
  - Ghobadi Samani, Emad. (2014). "Civil Liability of Athletes and Sports Managers in the Iranian Legal System". Master Thesis, Teacher Training University, p.7. [Persian].
  - Hekmatnia, Mahmoud. Calligrapher, Amrullah. (2010). Examples of intellectual property rights in

- published by ABC-CLIO.
www.tas-cas.org.
- Yazdan Panah, Sara (2020), Identification and Prioritization of Barriers and Strategies for the Development of Sports Law in Sport Committees of West Azerbaijan Province, MSc Thesis, Urmia University, Faculty of Physical Education and Sport Sciences. [Persian].
  - Yazdani, Alireza (2013). Teacher's Responsibility Plan for Teachers' Action resulting from Student Action in Iranian Law with a Comparative Study in French Law, Two Quarterly Journal of Civil Rights Science Research, No. 1, pp. 48-37. [Persian].
  - Young, S. J (2001). The importance of legal aspects for new professionals in recreational sports: A perspective of practicing professionals, LARNet, The Cyber Journal of Applied Leisure and Recreation Research, Retrieved from <http://larnet.Org/2001-2.htm>
  - Volume 4, Issue 8, pp. 588-567. [Persian].
  - Partington, N (2016). Sports coaching and the law of negligence: implications for coaching practice, Sports Coaching Review, 6(1): 36-56.
  - Rahimizadeh, M. (2016). E-commerce design in sport. Ph.D. Thesis. Faculty of Physical Education, University of Tehran. [Persian].
  - Report of the Sixth Economic, Social and Cultural Development Plan of the Ministry of Sports. (2016). Deputy of Resource Development and Support of the Sixth Development Plan Development Headquarters, January 2016. [Persian].
  - Sha'bani Moghaddam, Keivan. (2016). Fundamentals of Sporting Rights, Publications Research Center of Law of the City of Science, First Edition. (Persian).
  - Soligard, T., Schwellnus, M., Alonso, J.-M., Bahr, R., Clarsen, B., Dijkstra, H. P., Engebretsen, L (2016). How much is too much? (Part 1) International Olympic Committee consensus statement on load in sport and risk of injury, British Journal of Sports Medicine, 50 : 1030-1041.
  - Thornton, P (2011). Sports law, Jones and Bartlett Publishers.
  - Wong, G (2010). Essentials of Sports Law, fourth edition,